

Pályázat “Az Év Fővárosi Civil Szervezete” elismerő cím elnyerésére

1. A szervezet bemutatása

Az Utcajogász Egyesület fő tevékenysége a jogi segítségnyújtás a szegénységben, főleg hajléktalanságban vagy rossz lakhatási körülmények között élő emberek számára. Úgy gondoljuk, hogy a jogérvényesítés lehetősége annak is jár, akinek nincs pénze ügyvédet fogadni. A járvány kezdetéig leginkább a szociálisan sérülékenyebb csoport tagjai fordultak hozzánk segítségért. Mostanában azt tapasztaljuk, hogy a megélhetési válság a munkaerő-piacon egyébként aktív, biztos jövedelemmel rendelkezőket is veszélybe sodorja. Így ügyfeleink között vannak hajléktalan emberek, idősek, többgyermekes családok, tanárok, tűzoltók és kórházi ápolók egyaránt.

Szervezetünk tevékenységének központja Budapest. Az Utcajogász Egyesület sok különböző területen tevékenykedő jogászból áll: vannak közöttünk ügyvédek, jogtanácsosok, ügyvédjelöltek, doktoranduszok és joghallgatók is. Közös bennünk, hogy egy olyan társadalomért küzdünk jogi eszközökkel, amelyben érvényesül a szociális biztonsághoz való jog, mindenkinek esélye van a méltó lakhatásra és senkit nem lehet hátrányosan megkülönböztetni vagy büntetni azért, mert hajléktalan vagy szegény. A jogrendszer igazságtalanságaival szemben 12 éve lépünk fel.

2. Sokféle formában járulunk hozzá valamennyi budapesti jólétéhez

Fő tevékenységünk a *jogi segítségnyújtás*. Az Egyesülethez jogi segítségért fordulók kilencven százalékban budapestiek. Az ügyfélfogadást Budapest egy forgalmas közterén (a felújítás megkezdéséig a Blaha Lujza téren, ezt követően a Rákóczi téren) tartjuk péntekenként (ünnepnapokon is), délután három és öt óra között, ahol két jogász és egy segítő fogadja az érkezőket.

Évente egyszer - a kilakoltatási moratórium végéhez közeledve - [maratoni ügyfélfogadást](#) rendezünk, ami azt jelenti, hogy többszörözött kapacitással és ügyfélfogadási idővel várjuk az ügyfeleket.

Rendszeresen indítunk olyan *projekteket*, amelyekkel célunk rendszerszintű változás elérése. [„Büntető önkormányzatok”](#) c. projektünkben a fővárosi kerületek lakásainak bérbeadását, a szociális ellátásokat és a közösségi együttélést szabályozó rendeleteket világitottuk át és készítettünk egy modell alternatív rendeletet, amelyben [„Szabadváros”](#) közösségi együttélés szabályait úgy határoztuk meg, hogy az a helyi közösség egyenlőségen, igazságosságon, részvételiségen és átláthatóságon való együttműködését segítse elő. Az elemző kiadványt és a modell rendeletet több helyi önkormányzathoz is eljuttattuk. “TranspaRent” c. projektünk fő célja az volt, hogy segítsünk abban, hogy az önkormányzati lakások bérbeadásának rendszere átláthatóbb, hozzáférhetőbb, ügyfélbarátabb és mindezek következtében igazságosabb legyen. [Javaslatainkat](#) több önkormányzat is beépítette a saját közpolitikai eszköztárába. Ezzel hozzájárultunk ahhoz, hogy az önkormányzati lakásbérbeadás szabályozása a budapesti lakosok számára pozitívan változzon.

Tevékenységeink közé tartozik még, hogy közérthető *jogi kisokosokat* írunk (pl. a 2019-es önkormányzati választásokra [szórólapot](#) készítettünk arról, hogyan lehet szavazni) és *képzéseket tartunk* mindennapi jogi ismeretekről. Már a kezdetektől fogva kiemelt célunk, hogy ügyfeleink megerősödjének jog- és érdekérvényesítő készségükben. Képzéseink kifejezetten a társadalom olyan csoportjait szólítják meg, akiknek ez a készsége - főként szociális körülményeikből következően - alacsonyabb az átlagnál vagy ők maguk foglalkoznak fokozottabb érdekérvényesítést igénylő közösséggel. Így tartottunk mindennapi jogi ismeretterjesztő képzést például [budapesti](#)

[gyermekotthonokban](#), a [Menedékház Alapítvány munkatársainak](#) és az Alföldi Átmeneti Szállás lakóinak is. Azzal is igyekszünk segíteni a fővárosban lakást keresőket, hogy minden hónapban összegyűjtjük és közzéteesszük honlapunkon az aktuális [fővárosi lakáspályázatokat](#) kerületenkénti bontásban.

Rendszeresen *véleményezzük* a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok lakásrendeleteit, módosítás-tervezeteit, illetve részt veszünk lakásgazdálkodási koncepcióik véleményezésében is. Véleményeztük például nemrég a [Fővárosi Önkormányzat Hajléktalanügyi Stratégiáját](#), a VIII. kerület lakásrendelet módosítását és a [XIII. kerület új lakásrendeleteit](#) is.

Bár célcsoportunk a hajléktalanságban és lakhatási szegénységben élő emberek köre, elsősorban ennek a társadalmi csoportnak a jólétéért dolgozunk, munkánk azonban egyben az összes budapesti lakos jólétéhez hozzájárul. Egyrészt azért, mert az állami és önkormányzati jogalkotást monitorozó tevékenységünk a városbeliek érdekét szolgálja, másrészt a lakhatási problémákkal küzdő emberek társadalmi csoportja a jelen helyzetben napról napra egyre szélesedik, harmadrészt pedig azért, mert a mélyszegénység problémája mindannyiunk problémája és felelőssége, nem csak azoké, akiket az konkrétan érint.

3. Hiánypótló munka újszerű személeletben

Az Utcajogász Egyesület az egyetlen olyan jogvédő civil szervezet ma nemcsak Budapesten, hanem egész Magyarországon is, amely kifejezetten a rossz anyagi körülmények között élő emberek jogi ügyeivel foglalkozik. Márpedig a nehéz anyagi helyzetben lévő emberek éppen olyan kiszolgáltatottak jogaik érvényesítésének terén, mint az egyéb hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjai.

Az ügyfélfogadás módja és az ügyfelekhez való hozzáállás is újszerű és példa nélküli a jogi tanácsadó szférában. Jogsegély-szolgálatunk rendkívül könnyen megközelíthető ügyfeleink számára. Ez egyrészt fizikai megközelíthetőséget jelent – hiszen a szervezet önkéntes jogászai hétről hétre egy köztéren várják a segítséget kérő ügyfeleket, másrészt bonyolult bürokratikus keretek felállítása helyett közvetlenségre és hatékonyságra törekcsenek. Az ügyfélfogadások alkalmával elsősorban jogi tanácsot adunk, elmagyarázzuk, hogy a konkrét ügyben pontosan hová és mivel lehet fordulni. Az ügy elintézése az ügyfél kezében marad. Azt szeretnénk elérni, hogy ügyfeleink az általunk nyújtott tanácsokkal felvértezve aktívan részt vegyenek saját ügyeik intézésében. Tapasztalataink szerint a legnagyobb sikerélmény az ügyfél számára, ha tevékeny közreműködésének eredményeként jut el élethelyzetének megoldásához.

Ugyancsak fontos feladatának tekinti a szervezet, hogy jogi oktatást is vállaljon. Ez azért is számít különösen hiánypótlónak, mert a közoktatásból teljes mértékben hiányzik a jogi képzés, miközben a jogi tudatosság a kiszolgáltatott helyzetben lévő társadalmi csoportok számára kiemelten fontos.

4. Együttműködés más civil szervezetekkel

Az Utcajogász Egyesület gondot fordít arra, hogy rendszeresen és eseti jelleggel, ügyek mentén is együttműködjön lakhatási érdekvédelmi, jogvédő és más profilú civil szervezetekkel, valamint a szociális ellátórendszer intézményeivel. A Társaság a Szabadságjogokért szervezettel és a Magyar Helsinki Bizottsággal közösen Szabálysértési Munkacsoportot tartunk fenn. Részt veszünk az Utcáról Lakásba Egyesülettel, A Város Mindenkié csoporttal, a Habitat for Humanity Magyarországgal és a Periféria Központtal közösen szervezett Lakhatási Koalícióban. A Város Mindenkié csoporttal főként kilakoltatási ügyek mentén dolgozunk együtt. Közös oktatási projektünk volt az elmúlt évben a Szakszervezetek Együttműködési Fórumával és a Közélet Iskolájával, valamint közreműködtünk a Zuglói Önkormányzat Több mint lakóház (Eco-Housing)

elnevezésű projektje keretében felújításra kerülő szociális bérlakások leendő bérlőinek tartott képzés-sorozat megvalósításában. A Szabad Terek Hálózatának partner szervezete vagyunk. A Budapest Pride rendezvényén szinte minden évben részt vesznek az Egyesület tagjai jogi megfigyelőként, valamint számos budapesti fesztiválon, ünnepségen, rendezvényen megjelenünk.

5. Eredmények

A hozzánk fordulók száma évről évre nő. Havonta átlagosan nyolcvan ember keres fel minket e-mailben, telefonon vagy a Rákóczi téri személyes ügyfélfogadásunkon. Ez azt jelenti, hogy egy évben közel ezer ügyben segítünk.

Főbb eredményeink:

- 2021 decemberében egy édesanya keresett meg minket, akinek csecsemőgondozási díj iránti kérelmét elutasította Budapest Főváros Kormányhivatala. Az Utcajogász [pert indított a kormányhivatal ellen](#), a Fővárosi Törvényszék pedig az édesanya javára döntött az ügyben.
- [Elértük, hogy az Alkotmánybíróság 2020-ban kimondja](#), gyermekek nem büntethetők prostitúció miatt és a szabálysértési törvény módosítására kötelezte a kormányt.
- Egy ügyfelünk esetében a Kúria elvi jelleggel [kimondta](#), hogy a rendőrség nem alkalmazhat bilincset, ha az eljárás alá vont személy együttműködik a rendőri intézkedés során.
- Három év után [pert nyertünk a Kúrián a Fővárosi Kormányhivatal ellen](#): a bíróság a kormányhivatalt sérelemdíj megfizetésére és bocsánatkérésre kötelezte, amiért jogtalanul zárta ki ügyfelünket az aktív korúak ellátásából.
- 2018-ban és 2019-ben azokat a fővárosi hajléktalan embereket védtük, akiket a rendőrség életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatt állított bíróság elé. Egyik ügyfelünk ügyében a bíróság felmentés mellett döntött, egy másikban pedig az Alkotmánybírósághoz fordult.
- Bejelentésünk nyomán a Médiatanács [megbírságot](#) a Mediaworks Hungary Zrt.-t, amiért a Metropol 2021 augusztusában “Olvasóink küldték: mutatjuk, hol zaklatják a kéregetők a járókelőket – itt a budapesti koldustérkép!” címmel hajléktalan és szegény embereket megalázó cikket jelentetett meg.
- Bírósági úton segítettünk több ügyfelünknek a kormányhivatal által jogosulatlanul megvont szociális ellátással kapcsolatban. [Egy esetben](#) elértük, hogy a bíróság új eljárás lefolytatására kötelezze a hatóságot, egy másikban, hogy kimondja a [kormányhivatal törvénysértő módon utasította el ügyfelünk méltányossági kérelmét](#). Még több folyamatban lévő [ügyben](#) küzdünk ezért.
- Több esetben kilakoltatásokat előztünk meg a végrehajtási eljárásokban nyújtott jogi segítséggel.
- Elértük, hogy a [rendőrség visszavonja](#) a hajléktalan emberre kiszabott 25 ezer forintos szabálysértési bírságot a kijárási tilalom megsértéséért, elismerve, hogy a férfinak nem volt hová mennie.